

การเรียบเรียงเสียงประสานชุดเพลงพื้นบ้านอีสาน
สำหรับวงโยธวาทิต
Orchestration Thai E-san Folk Suite
for Military Band

พชร พิฆาตไพรี¹

Pachara Pikatpairee

จตุพร สีม่วง²

Jatuporn Seemuang

¹ นักศึกษาหลักสูตรศิลปกรรมศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาดุริยางคศิลป์ คณะศิลปกรรมศาสตร์
มหาวิทยาลัยขอนแก่น

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร., สาขาวิชาดนตรีและการแสดง
คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

บทคัดย่อ

งานวิจัยเรื่องนี้มีจุดประสงค์เพื่อศึกษาการเรียบเรียงเสียงประสานชุดเพลงพื้นบ้านอีสานสำหรับวงโยธวาทิต โดยศึกษาเพลงพื้นบ้านอีสาน เครื่องดนตรีและคุณสมบัติของเครื่องดนตรีสากลในวงโยธวาทิต และทฤษฎีต่าง ๆ ที่ใช้ในการเรียบเรียงเสียงประสาน วิธีดำเนินการวิจัยเป็นไปตามลำดับดังนี้ 1. การเลือกเพลง ใช้ชุดเพลงพื้นบ้านอีสาน ประกอบด้วยแสมภักดิ์ รำลึก และสั้ทั้งบั้ง 2. การวิเคราะห์บทเพลง พบว่าทำนองเพลงพื้นบ้านอีสานส่วนใหญ่อยู่ใน Pentatonic Scale และ Mode 3. การร่างโครงสร้างเพลงใหม่ ได้จัดรูปแบบชุดเพลงใหม่ให้เหมาะสมสำหรับวงโยธวาทิต เรียบเรียงเสียงประสานใหม่โดยใช้ทฤษฎีดนตรีตะวันตกและทฤษฎีดนตรีแจ๊ส และแจกทำนองใหม่โดยแบ่งเป็น ทำนองหลัก, ทำนองเลียนแบบเสียงแคน, เสียงแซฟ, เสียงประสาน และเสียงเบส 4. การเขียนสกออร์ย่และสกออร์แบบเต็มวง โดยทั้งสองแบบแจกทำนองใหม่ แต่ละทำนองจะแบ่งหน้าที่ไม่เหมือนกันโดยขึ้นอยู่กับบริบทและความเหมาะสมของเพลง

คำสำคัญ : เพลงพื้นบ้านอีสาน, การเรียบเรียงเสียงประสาน, ชุดเพลงพื้นบ้านอีสาน, วงโยธวาทิต

Abstract

This research has purpose to study orchestration Thai E-san folk suite for military band by studying Thai E-san Folk song, Instruments and features of military band instruments and music theory for orchestration. Research methodology 1. Music Selection has Ethnic E-san suite consist of Saeklamsark, Kallmor and Sotangbang. 2. Song Analyzation most of the Thai E-san folk song has Pentatonic Scale and Mode. 3. Song Revision has re-form for military band, re-harmonization by Western music theory and Jazz theory. And score preparation include melody, khene texture melody, drones, harmony and bass line. 4.

Writing short scores and full scores for suite. Each melody will share the same function, depending on context and suitability of song.

Keywords : Thai E-san Folk Song, Orchestration, Thai E-san Folk Suit, Military Band

บทนำ

วงโยธวาทิตเป็นวงดนตรีตะวันตกรูปแบบหนึ่งที่เข้ามามีบทบาทในแวดวงดนตรีของไทย เริ่มตั้งแต่ช่วงดุริยางค์เหล่าทัพ จนได้แพร่ขยายสู่ระบบการศึกษาโดยเฉพาะในระดับมัธยมศึกษาให้มีการจัดประกวดวงโยธวาทิตจัดโดยกรมพลศึกษา เพื่อเปิดโอกาสให้เยาวชนได้พัฒนาฝีมือดนตรีในรูปแบบวงโยธวาทิต (กรมพลศึกษา, 2558) สารสำคัญประการหนึ่งคือวงโยธวาทิตของทุกโรงเรียนที่เข้าประกวดแข่งขันจะต้องบรรเลงเพลงไทยเดิม ซึ่งเป็นรูปแบบที่ถูกกำหนดขึ้นในประเทศไทย โดยมีแนวคิดที่เน้นการเรียบเรียงเสียงประสานเพลงไทยเดิมตามแนวทางของพระเจ้าบรมวงศ์เธอ บริพัตรสุขุมพันธุ์ กรมพระนครสวรรค์พิณิจ พระบิดาแห่งวงโยธวาทิตไทย

จากกิจกรรมดังกล่าวส่งผลให้เยาวชนที่สนใจดนตรีตะวันตกในรูปแบบวงโยธวาทิตนั้นได้สัมผัสและซึมซับเพลงไทยเดิมอันทรงคุณค่าซึ่งเป็นภูมิปัญญาไทยด้วยทฤษฎีดนตรีตะวันตกได้อย่างงดงาม

จากข้างต้นผู้วิจัยจึงมีแนวคิดที่จะพัฒนาเพลงพื้นบ้านอีสานอันทรงคุณค่าโดยการเรียบเรียงเสียงประสานในรูปแบบของวงโยธวาทิต เพื่อให้เยาวชนที่สนใจในดนตรีตะวันตกได้สัมผัสเพลงพื้นบ้านที่มีเสียงสำเนียงแตกต่างออกไป

เพลงพื้นบ้านนั้นว่าอยู่คู่กับสังคมไทยมาช้านาน ได้มีการถ่ายทอดบทเพลงในระบบมุขปาฐะจากรุ่นสู่รุ่น โดยเพลงพื้นบ้านในแต่ละพื้นที่ก็มีความแตกต่างกันออกไปในเรื่องของภาษา สำเนียง จังหวะตามแต่ละพื้นที่นั้น เพลงพื้นบ้านอีสานเป็นเพลงพื้นบ้านอีกรูปแบบหนึ่งที่มีเนื้อหาเป็นคติสอนใจ และสะท้อนถึงวิถีคนอีสานได้เป็นอย่างดี และมีภาษา สำเนียง จังหวะเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัว (อมรา กล้าเจริญ, 2553) จึงถือได้ว่าเพลงพื้นบ้านอีสานเป็นมรดกทางวัฒนธรรมที่สำคัญอย่างหนึ่งของ

ชาวอีสานและชาติไทย

การเผยแพร่เพลงพื้นบ้านอีสานนั้นมีอย่างต่อเนื่อง มีการเรียนการสอนเพลงพื้นบ้านตามสถาบันต่าง ๆ หรือสื่อเทคโนโลยีเพื่อความบันเทิง แต่สภาพสังคมปัจจุบันไม่เอื้อให้เพลงพื้นบ้านมีพื้นที่ในสังคมมากนัก ด้วยกระแสความนิยมดนตรีตะวันตกมากขึ้น เช่น มีรายการโทรทัศน์หรือวิทยุเพลงไทยสากลจำนวนมาก สามารถหาซื้อเพลงไทยสากลฟังได้สะดวก มีร้านขายเครื่องดนตรีสากลจำนวนมากและราคาถูก เป็นต้น ในทางกลับกันกระแสความนิยมเพลงพื้นบ้านอีสานน้อยลง มีรายการโทรทัศน์หรือวิทยุเพลงพื้นบ้านน้อยมาก การหาซื้อเพลงพื้นบ้านอีสานฟังได้ยาก มีร้านขายเครื่องดนตรีพื้นบ้านอีสานจำนวนน้อยกว่ามาก

ด้วยสภาพแวดล้อมในปัจจุบัน ชาวชนอีสานไม่ค่อยได้สัมผัสเพลงพื้นบ้านอีสานมากนัก จึงได้มีหน่วยงานต่าง ๆ เช่น สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย สถาบันการศึกษา เป็นต้น เข้ามาส่งเสริมอนุรักษ์ดนตรีพื้นบ้าน ถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น กระบวนการมีส่วนร่วมกับชุมชน เพื่อปลูกฝังให้เยาวชนรักและรู้จักเพลงพื้นบ้านจะช่วยพัฒนาจิตใจ พัฒนาความเป็นอีสาน สำนึกความรักบ้านเกิด

ดังนั้น แนวคิดการเรียบเรียงเพลงพื้นบ้านอีสานนั้นจึงเป็นอีกหนึ่งช่องทางในการส่งเสริมเพลงพื้นบ้านอีสาน โดยงานวิจัยชิ้นนี้ต้องการนำเพลงพื้นบ้านอีสานมาเรียบเรียงเสียงประสานใหม่ให้เหมาะสำหรับวงโยธวาทิตเพื่อเป็นการอนุรักษ์เพลงพื้นบ้านอีสานดั้งเดิมในอีกรูปแบบหนึ่ง และเป็นการปลูกฝังเยาวชนให้รู้จักเพลงพื้นบ้านอีสานดั้งเดิมมาก มีความสำนึกรักในภูมิปัญญาท้องถิ่นยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาการเรียบเรียงเสียงประสานชุดเพลงพื้นบ้านอีสานสำหรับวงโยธวาทิต

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ได้ชุดเพลงพื้นบ้านอีสานสำหรับวงโยธวาทิต

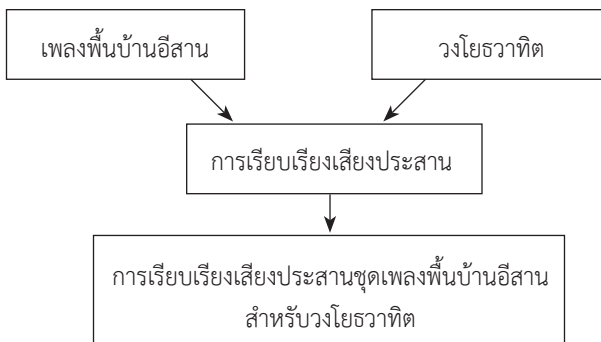
2. ได้อนุรักษ์เพลงพื้นบ้านอีสานดั้งเดิมในรูปแบบดนตรีตะวันตก

ขอบเขตการวิจัย

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา ผู้วิจัยได้เรียบเรียงเสียงประสานชุดเพลงพื้นบ้านอีสานมี 3 เพลงคือเพลงแสง รำสาก (ไทแสง) เพลงเกลมอ (กวย) และเพลงไล่ทั้งบั้ง (ไทโส้)

2. ขอบเขตด้านวิธีวิจัย งานวิจัยชิ้นนี้เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยเก็บข้อมูลของดนตรีพื้นบ้านอีสานจากเอกสาร ตำรา ผู้เชี่ยวชาญ เพลงพื้นบ้านอีสาน และลงพื้นที่เก็บข้อมูลจากชุมชนไทแสง ตำบลอาจามารัด อำเภอมือง จังหวัดนครพนม ชุมชนไทโส้ ตำบลท่าจำปา อำเภอท่าอุเทน จังหวัดนครพนม และชุมชนกวย ตำบลนาดี อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์ กระบวนการเรียบเรียงเสียงประสานศึกษาทฤษฎีดนตรีตะวันตก หลักการเรียบเรียงเสียงประสาน และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพประกอบที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

1. การเลือกเพลง เพื่อการเรียบเรียงเสียงประสานชุดเพลงพื้นบ้านอีสานสำหรับวงโยธวาทิต ผู้วิจัยจำเป็นต้องศึกษาเพลงพื้นบ้านในหลากหลายประเภท ผู้วิจัยได้เก็บข้อมูลเพลงพื้นบ้านอีสานจากพื้นที่และข้อมูลจากวิทยาลัยนาฏศิลปกาฬสินธุ์ เพื่อให้ชุดเพลงมีความหลากหลายของทำนอง มี 3 เพลง ดังนี้

- แสกราสาก เป็นพิธีกรรมของชาวไทแสก เป็นการแสดงออกถึงความสามัคคี ร่วมแรงร่วมใจของชาวแสกในหมู่บ้านและความกตัญญูรู้คุณต่อผู้มีพระคุณ นอกจากนั้นยังแสดงถึงความเชื่อทางไสยศาสตร์ เพราะชาวแสกนับถือผีแบบชาวอีสานทั่วไป

- แกลมอ เป็นพิธีกรรมของชาวกูย เพื่อการเคารพครูบาอาจารย์และบรรพบุรุษ แก่บนตามที่บนบานเอาไว้ และรักษาผู้ป่วยซึ่งเป็นการอัญเชิญดวงวิญญาณของบรรพบุรุษมาให้ความช่วยเหลือขอผ่านล่านหรือคนทรง

- โส้ทั้งบั้ง เป็นพิธีกรรมของชาวไทโส้ เป็นพิธีกรรมที่ว่าด้วยการบูชาผีบรรพบุรุษเพื่อความอยู่เย็นเป็นสุข

2. การวิเคราะห์บทเพลง ผู้วิจัยได้ศึกษาเพลงพื้นบ้านอีสานแล้วต้องวิเคราะห์ทำนองโดยใช้หลักทฤษฎีดนตรีตะวันตกเรื่องบันไดเสียง เพื่อทำการเรียบเรียงเสียงประสานใหม่

เพลงพื้นบ้านอีสานนั้นมีชื่อเรียกขึ้นต้นว่า ลาย ใช้จำแนกบันไดเสียงของบทเพลงบทเดียวกันออกจากกัน ในกรณีนี้คำว่า ลาย ความหมายจะพ้องกับทฤษฎีดนตรีตะวันตกเรื่อง Modal Music หรือ Mode สามารถบรรเลงเป็นทำนองเพลงได้ทั้งหมด 6 คือ ลายใหญ่ (Aeolian Mode) ลายน้อย (Dorian Mode) ลายเซ (Mixolydian Mode) ลายสุดสะแนน (Ionian Mode) ลายเป้ซ่าย (Lydian Mode) และลายสร้อย (Phrygian Mode)

----	----	-ด-ด	-ร- -	-ด- -	-ร-ม	-ร-ร	-ร-ร
----	----	- - -ร	-ด-ร	----	-ด-ร	-ร-ฟ	-ช-ล
----	----	- - -ล	-ด ^๐ -ร ^๐	----	-ด ^๐ -ล	-ด ^๐ -ล	-ฟ-ช
----	----	- - -ร	-ฟ-ช	- - -ฟ	-ร- -	-ด-ร	-ด-ฟ

[illegible]

----	----	---ร้	ดัลชล	-ล-ฟ	ชดัลชล	---ร้	ดัลชล
-ล-ฟ	ชดัลชล	---ฟ	ชลชดัล	-ดัล-ฟ	ชดัลชล	---ฟ	ชลชดัล
-ดัล-ฟ	ชดัลชล	---ม้	ร้ลดัลร้	---ม้	ร้ลดัลร้	---ร้	ดัลชฟ
ชฟรฟ	ชดัลชล	---ร้	ดัลชฟ	ชฟรฟ	ชดัลชล	---ช	-ฟรช
-ฟรช	-ฟรช	---ช	-ฟรช	ฟลดัลล	ชลดัลร้	---ช	-ฟรช
-ฟรช	-ฟรช	---ช	-ฟรช	ฟลดัลล	ชลดัลร้		

ปีที่ ๑๑ ฉบับที่ ๑ มกราคม-มิถุนายน ๒๕๖๒

แกลมอ

ภาพประกอบที่ 5 โน้ตเพลงแกลมอแบบสากล

เมื่อวิเคราะห์ทำนองจะเห็นได้ว่า

- ทั้งเพลงมีเสียง D F G A C คือ D Minor Pentatonic Scale
- ทั้งเพลงเน้นเสียง D F G A C ซึ่งเพลงนี้มีการเคลื่อนเสียงเน้นที่ค่อนข้างบ่อย โดยใช้ลูกเล่นของ D Aeolian Mode

จากที่วิเคราะห์ทำนองเพลงแกลมอ สามารถสร้างทำนองรองหรือเสียงประสานด้วยลายใหญ่ตาม Mode ที่แจ่งข้างต้นได้

ไล่ทั้งบั้ง

ท่อน 1

----	----	----	---ร	---ร	-มชล	ชมชด	รลต ร
---ร	-มชล	ชมชด	รลต ร	-ช-ล	-ลต ร	ชมรต	รลต ร
-ม-ช	มชมช	-ชมช	ลชมด	--มช	มชมช	ลชมช	ลชมด
รตลต	รชมม	ชมชด	รลต ร	-ดลช	-ลต ร	ชมรต	รลต ร

ท่อน 2

----	----	----	---ร	---ร	-ลต ร	-มชด	รลต ร
-มชด	รมลม	ชมลต	รลต ร	-ล-ช	มชลช	มชลช	มลตล
-ล-ช	มชลช	มชลช	มลตล	-ลชต	-ลตล	-ล-ร	ลตมช
-ชมต	-ลตล	รลตล	ตลตช	-ชลช	มชลช	มชลต	รชมร
-มชด	รมลม	ชมลต	รลต ร	-ช-ล	-ลต ร	ชมรต	รลต ร

ท่อนจบ

----	----	----	---ร	-มลต	รมลม	ชมลต	รลต ร
-ม-ด	รมลม	ชมลต	-ลต ร				

ภาพประกอบที่ 6 โน้ตเพลงไล่ทั้งบั้งแบบพื้นบ้าน

Swing 16th § โส้ทั้งบั้ง 3x

ท่อน 1 ท่อน 2 ท่อนจบ

ภาพประกอบที่ 7 โน้ตเพลงโส้ทั้งบั้งแบบสากล

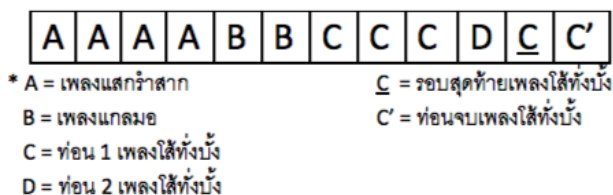
เมื่อวิเคราะห์ทำนองจะเห็นได้ว่า

- ทั้งเพลงมีเสียง D E G A C คือ A Minor Pentatonic Scale
- ท่อน 1 เน้นเสียง D กับ C โดยเสียง D อยู่ใน D Dorian Mode และ C อยู่ใน C Ionian Mode
- ท่อน 2 เน้นเสียง D G A โดยเสียง D กับ A อยู่ใน D Dorian Mode และ G อยู่ใน C Ionian Mode
- ท่อนจบเน้นเสียง D ซึ่งอยู่ใน D Dorian Mode

จากที่วิเคราะห์ทำนองเพลงโส้ทั้งบั้ง สามารถสร้างทำนองรองหรือเสียงประสานด้วยलयน้อยและलयสุดสะแนนตาม Mode ที่แจข้างต้นได้

3. การร่างโครงสร้างเพลงใหม่ โดยมี 3 ขั้นตอน ดังนี้

3.1 การจัดโครงสร้างเพลงใหม่ ชุดเพลงพื้นบ้านอีสาน โดยชุดเพลงนี้มีเพลงแสงรำลึก, เพลงแกลมอ และเพลงไล่ทั้งบั้ง เพลงแสงรำลึกมีท่อนเพลงหนึ่งท่อนและเล่นได้หลายรอบตามความเหมาะสม กำหนดให้เพลงแสงรำลึกเป็นท่อน A มีโครงสร้างเป็นเอกบท เพลงแกลมอมีท่อนเพลงหนึ่งท่อนและเล่นได้หลายรอบตามความเหมาะสม กำหนดให้เพลงแกลมอเป็นท่อน B มีโครงสร้างเป็นเอกบท เพลงไล่ทั้งบั้งมีท่อนเพลง 2 ท่อน มีโครงสร้างเป็นทวิบท โดยท่อน 1 จะเล่น 3 รอบ และท่อน 2 เล่นเพียงรอบเดียว ก่อนจะจบเพลงต้องเล่นท่อน 1 แต่ไม่ครบท่อนเพื่อเข้าสู่ท่อนจบ กำหนดให้เพลงไล่ทั้งบั้งท่อน 1 เป็นท่อน C ท่อน 2 เป็นท่อน D ท่อน 1 รอบสุดท้ายเป็นท่อน C และท่อนจบเป็นท่อน C' เมื่อจัดโครงสร้างใหม่สำหรับชุดเพลงพื้นบ้านอีสาน จะได้โครงสร้างดังนี้

ภาพประกอบที่ 8 โครงสร้างชุดเพลงชาติพันธุ์อีสาน

3.2 การเรียบเรียงเสียงประสานใหม่ เพลงพื้นบ้านอีสานทั่วไปไม่มีเสียงประสานอย่างชัดเจน ส่วนมากจะเป็นการเล่นทำนองเดียวกันหลายเครื่องดนตรี และแต่ละเครื่องจะเล่นดัดแปลงทำนอง (Variation) ไม่เหมือนกันตามแต่ละเทคนิคของแต่ละเครื่อง ภายหลังรูปแบบของวงพื้นบ้านได้มีการเปลี่ยนแปลงเพิ่มเครื่องดนตรีสากลเข้ามาเพื่อให้มีเสียงประสานที่ชัดเจนขึ้นโดยให้ Bass Guitar รองรับเสียงเน้นในแต่ละห้องดนตรี

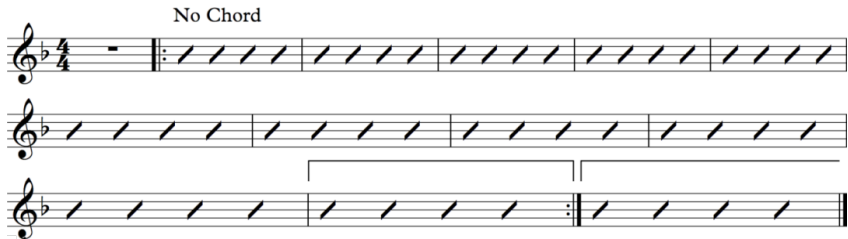
โดยขั้นตอนการเรียบเรียงเสียงประสานใหม่ในครั้งนี้ ผู้วิจัยเลือกใช้เสียงเน้นจากทำนองเดิมเป็นหลักและเปลี่ยนแปลงเสียงเน้นบางช่วง โดยใช้ทฤษฎี

[illegible][illegible]

เพลงสกรำสากเดิมเล่นลายน้อยเสียงนั้น D ตลอดทั้งเพลงแม้ว่า
หมอลำจะลงเสียงนั้นเป็นเสียงอื่น ผู้วิจัยจึงได้เปลี่ยนเสียงประสานให้อยู่ในรูปแบบ

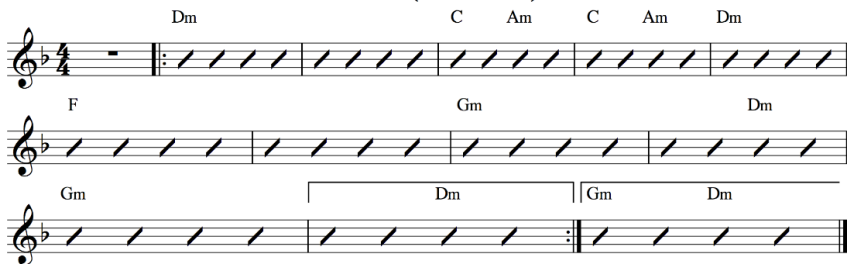
เสียงค้ำยาว (Pedal Point) เพื่อรักษาเจตนารมณ์เดิมของเพลงแสกรำสาวให้อยู่ใน
รูปแบบใหม่

แกลมอ(เสียงเน้นเดิม)

ภาพประกอบที่ 11 คอร์ดแบบเดิมของเพลงแกลมอ

แกลมอ(เรียบเรียงใหม่)

ภาพประกอบที่ 12 คอร์ดแบบใหม่ของเพลงแกลมอ

เพลงแกลมอเดิมที่ไม่มีเสียงประสานหรือลายแคนรองรับ มีเพียงเสียง
ซอกับกลองที่ให้จังหวะ ผู้วิจัยจึงได้นำเสียงเน้นของแต่ละห้องมาสร้างเป็นเสียง
ประสาน ด้วยเสียงเน้นของเพลงแกลมอมีความไพเราะในตัวเองอยู่แล้วจึงไม่ได้
ทำการเปลี่ยนแปลงมากมาย

§
Dm โส้ทั้งบั้ง(เสียงเน้นเดิม)

C Dm

Dm Am

G Dm §

Dm

ภาพประกอบที่ 13 คอร์ดแบบเดิมของเพลงโส้ทั้งบั้ง

§
Dm โส้ทั้งบั้ง(เรียบเรียงใหม่)

Dm Dm G

Dm Em F G C F C Dm Em G Dm G

Dm Am Ab7(b9) G7

Gb7(b9) Fmaj7 Em A(sus4) Dm G Dm G Am §

Dm G Dm G Am Dm

ภาพประกอบที่ 14 คอร์ดแบบใหม่ของเพลงโส้ทั้งบั้ง

เพลงโส้ทั้งบั้งเดิมที่เสียงเน้นจะเป็นเสียง D ลายน้อยเป็นหลัก ผู้วิจัยได้เปลี่ยนการเคลื่อนคอร์ดให้เป็นไหลขึ้น-ลงตามบันไดเสียง (Stepwise Motion)

บวกกับใช้คอร์ดทาบ (Altered Chord) เป็นการเพิ่มสีสันของเพลงที่มีจังหวะเร็วให้มีความสนุกมากขึ้น

3.3 การแจกทำนองใหม่ หรือ Score Preparation เนื่องด้วยเพลงพื้นบ้านจะมีทำนองเดียวกันทุกเครื่อง จำเป็นต้องแจกทำนองใหม่ให้เหมาะสมสำหรับวงโยธวาทิต ดังนี้ ทำนองหลัก, ทำนองเลียนแบบเสียงแคน เสียงเสพ เสียงประสาน และเสียงเบส

4. การเขียนสกออร์แบบย่อ และสกออร์แบบเต็มวง

4.1 สกออร์แบบย่อ ในชุดเพลงพื้นบ้านอีสาน จะแบ่งหน้าที่ดังนี้ แสกรำสามมี ทำนองหลักเสียงเสพ ทำนองเลียนแบบเสียงแคน เสียงประสาน และเสียงเบส แกลมอมี ทำนองหลัก เสียงเสพ เสียงประสาน และเสียงเบส โส้ทั้งบั้งมี ทำนองหลัก เสียงเสพ ทำนองเลียนแบบเสียงแคน เสียงประสาน และเสียงเบส

The image shows a musical score for a traditional Thai song. It consists of five staves. The first staff is labeled 'G(maj) ทำนองหลัก' (Main Melody). The second staff is labeled 'เสียงเสพ' (Sound of the instrument). The third staff is labeled 'ทำนองเลียนแบบเสียงแคน' (Imitation of the instrument). The fourth staff is labeled 'เสียงประสาน' (Harmony). The fifth staff is labeled 'เสียงเบส' (Bass). The score is written in G major (G major) and 4/4 time.

ภาพประกอบที่ 15 สกออร์แบบย่อส่วนหนึ่งของเพลงแสกรำสาม

4.2 สกออร์แบบเต็มวง จากสกออร์แบบย่อที่แบ่งหน้าที่ไม่เหมือนกัน เช่น ทำนองหลัก เสียงเสพ เสียงประสาน ทำนองเลียนแบบเสียงแคน และเสียงเบส สกออร์เต็มวงจะนำเอาทำนองเหล่านี้ใส่ในเครื่องดนตรีสากลของวงโยธวาทิต ซึ่งมีเครื่องดนตรีดังนี้ Flute, Clarinet, Alto Saxophone, Tenor saxophone, Trumpet, Horn, Trombone, Euphonium และ Tuba เสียงเบสจะอยู่เฉพาะเครื่อง Tuba เท่านั้น

Fl. *mp legato*

Cl. 1 *mp legato*

Cl. 2 *mp legato*

A. Sax. *mp*

ภาพประกอบที่ 16 สกอร์แบบเต็มวงส่วนหนึ่งของเพลงสกรำซาก เสียงเสพบรรเลง
โดย Flute และ Clarinet

ทำนองเลียนแบบเสียงแคนบรรเลงโดย Alto Saxophone

A. Sax. *mf legato*

Hn. 1

Hn. 2

Tbn. 1

Tbn. 2

ภาพประกอบที่ 17 สกอร์แบบเต็มวงส่วนหนึ่งของเพลงกลมอ เสียงประสานบรรเลง
Alto Saxophone, Horn และ Trombone

Fl. *mf*

Cl. 1 *mf*

Cl. 2 *mf*

T. Sax. *mf*

Euph. *mf*

ภาพประกอบที่ 18 สกอร์แบบเต็มวงส่วนหนึ่งของเพลงโส้ทั้งบั้ง ทำนองหลักบรรเลงโดย
Flute, Clarinet, Alto Saxophone, และ Euphonium

สรุปผลการวิจัย

การเรียบเรียงเสียงประสานเพลงพื้นบ้านอีสานได้มีขั้นตอนในการวิเคราะห์ ทำนอง ชุดเพลงพื้นบ้านอีสาน ทำนองอยู่ในบันไดเสียง Minor Pentatonic Scale, Aeolian Mode(ลายใหญ่) และ Dorian Mode (ลายน้อย) การจัดโครงสร้างเพลงใหม่ เพลงแสดกรำสากบรรเลง 4 รอบ เพลงแกล่อมบรรเลง 2 รอบ และเพลงไล่ทั้ง บั้งบรรเลง 1 รอบ การเรียบเรียงเสียงประสานใหม่ ผู้วิจัยเลือกใช้เสียงเน้นจากทำนองเดิมเป็นหลักและเปลี่ยนแปลงเสียงเน้นบางช่วง โดยใช้ทฤษฎีดนตรีตะวันตก เช่น คอร์ดเสียงค้ำยาว(Pedal Point) และทฤษฎีดนตรีแจ๊ส เช่น การเคลื่อนคอร์ดให้เป็นไหลขึ้น-ลงตามบันไดเสียง (Stepwise Motion) คอร์ดทาบ (Altered Chord) เพื่อให้เพลงมีสีสันยิ่งขึ้น การแจกทำนอง ได้แจกทำนองใหม่ให้เหมาะสมสำหรับวงโยธวาทิตโดยแบ่งทำนองต่าง ๆ เป็น 5 ส่วน คือ ทำนองหลัก ทำนองเลียนแบบเสียงแคน เสียงเสพ เสียงประสาน และเสียงเบส ในส่วนของการวางสกอแบบย่อและสกอแบบเต็มวงได้คำนึงถึงความเหมาะสมของบริบทเพลงต่อทำนองสากลและเครื่องดนตรีสากลในวงโยธวาทิต

สรุปได้ว่า การเรียบเรียงเสียงประสานชุดเพลงพื้นบ้านอีสานสำหรับวงโยธวาทิตนั้น พบว่าทำนองเพลงพื้นบ้านอีสานส่วนใหญ่อยู่ในกลุ่ม Pentatonic Scale และไม่มีคอร์ดในการบรรเลงร่วม ทำให้สามารถใช้ทฤษฎีดนตรีต่าง ๆ ในการเรียบเรียงเสียงประสานใหม่ได้อย่างสะดวก ไม่ว่าจะเป็นทฤษฎีดนตรีตะวันตกหรือทฤษฎีดนตรีแจ๊ส และได้พบว่าทำนองที่บรรเลงด้วยแคนมีรายละเอียดของเสียงค่อนข้างเยอะ ทำให้เกิดข้อจำกัดในการจัดแจงทำนอง ผู้วิจัยจึงได้แบ่งหน้าที่ของเสียงแคนแยกเสียงตามเครื่องดนตรีสากลในวงโยธวาทิตที่มีจำนวนเยอะอยู่แล้ว ทำให้สามารถสร้างทำนองที่เลียนแบบเสียงแคนได้ด้วยหลายเครื่องดนตรี

อภิปรายผลการวิจัย

เพลงพื้นบ้านอีสานมีความหลากหลายด้วยวัฒนธรรมของชาติพันธุ์ต่าง ๆ ในภาคอีสาน งานวิจัยชิ้นนี้จำเป็นต้องศึกษาเพลงพื้นบ้านของแต่ละชาติพันธุ์เพื่อใช้

ในการจำหมวดหมู่ในการสร้างชุดเพลง การศึกษาคุณสมบัติของเครื่องดนตรีในวงโยธวาทิตและทฤษฎีดนตรีต่าง ๆ เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการเรียบเรียงเสียงประสานเพลงโดยอ้างอิงโครงสร้างเสียงจาก วิรัตน์ เลี้ยงสมบูรณ์ (2541) วิจัยดำเนินการวิจัยได้ดัดแปลงจากงานวิจัยของ William Hilton Gould (1941) และประเมินความเหมาะสมและระดับความสามารถของเพลง ซึ่งได้แรงบันดาลใจจากงานวิจัยของ เอกรินทร์ ชูอรุณ (2555)

เพลงพื้นบ้านอีสานทั่วไปไม่มีเสียงประสานอย่างชัดเจน ส่วนมากจะเป็นการเล่นทำนองเดียวกันหลายๆเครื่องดนตรี และแต่ละเครื่องจะเล่นขยายทำนอง (Variation) ไม่เหมือนกันตามแต่ละเทคนิคของแต่ละเครื่อง จากเพลงพื้นบ้านอีสานปกติเป็นการเล่นทำนองพร้อมกันหลายๆเครื่อง ทำให้สามารถใช้ทฤษฎีในการสร้างเสียงประสานได้อย่างหลากหลาย ไม่ว่าจะทฤษฎีดนตรีตะวันตกหรือทฤษฎีดนตรีแจ๊สเพื่อให้เพลงที่เรียบเรียงใหม่มีสีสันมากยิ่งขึ้น

รูปแบบเพลงสำหรับวงโยธวาทิตโดยทั่วไปจะมีความยาวของเพลงเฉลี่ย 3 – 5 นาที ไม่สามารถสร้างบรรเลงทำนองเพลงพื้นบ้านอีสานหลายรอบได้เหมือนเครื่องดนตรีอีสาน และข้อจำกัดของเครื่องดนตรีสากลในวงโยธวาทิต แต่ยังสามารถใช้ทฤษฎีดนตรีและวิธีการจัดแจงทำนองไม่จำเป็นต้องมีทำนองครบทั้ง 5 ทำนอง และเครื่องดนตรีสากลในวงโยธวาทิตไม่จำเป็นต้องบรรเลงพร้อมกันในเวลาเดียวกัน เพื่อยังคงเอกลักษณ์ของทำนองและเพิ่มสีสันให้กับบทเพลงพื้นบ้านอีสานในงานวิจัยได้

ดังนั้น งานวิจัยชิ้นนี้นำไปใช้งานจริงกับวงโยธวาทิต ด้วยชุดเพลงนี้ได้คำนึงถึงคุณลักษณะเสียงของเครื่องดนตรีสากลในวงโยธวาทิต ไม่มีการใช้เทคนิคขั้นสูง และใช้เครื่องดนตรีสากลที่ทุกวงโยธวาทิตมีโดยทั่วไป วงโยธวาทิตบางวงมี Horn in Eb สามารถใช้โน้ตของ Alto Saxophone แทนได้ Bass Clarinet สามารถใช้โน้ตของ Tenor Saxophone แทนได้ Baritone Saxophone สามารถใช้โน้ตของ Alto Saxophone หรือ Euphonium แทนได้ ทำให้วงโยธวาทิตทุกวงสามารถนำไปบรรเลงได้ง่าย

ผู้วิจัยได้เรียบเรียงเสียงประสานชุดเพลงนี้เพื่อใช้ในรูปแบบการนั่งบรรเลง (Concert Band) ถ้าต้องการนำไปใช้บรรเลงในรูปแบบเดินขบวน (Marching Band) ในส่วนของเครื่องลมนำไปใช้ได้ทันที แต่ในส่วนเครื่องเคาะอาจจะต้องดัดแปลงจังหวะใหม่ เพราะชุดเพลงนี้เขียนเครื่องเคาะเพียงแค่ 3 ชิ้น คือ Snare Drum, Bass Drum และ Cymbals ทำให้สามารถดัดแปลงเป็นจังหวะสำหรับเดินขบวนได้หลายรูปแบบ เช่น บางวงมี Bass Drum แบบ Multiple Drum (Bass Drum ที่มีระดับเสียงหลายใบ) ดัดแปลงเสียงและจังหวะตาม Tuba ได้ เป็นต้น

ข้อเสนอแนะ

จากการเรียบเรียงเสียงประสานชุดเพลงพื้นบ้านอีสานสำหรับวงโยธวาทิต ผู้วิจัยพบว่าควรมีการศึกษาข้อมูลในทำนองที่เกี่ยวข้องกับเพลงพื้นบ้านอีสานและการเรียบเรียงเสียงประสานสำหรับวงโยธวาทิต ควรมีการศึกษาประเภทของเพลงพื้นบ้านอีสานเพื่อใช้ในการจัดหมวดหมู่ที่ถูกต้อง เช่น ประเภทเพลงเดี่ยว, เพลงกล่อมเด็ก, เพลงเข้ เป็นต้น รูปแบบของวงดนตรีพื้นบ้านอีสาน รวมถึงเครื่องดนตรีพื้นบ้านอีสาน เพื่อจะได้รู้ถึงแนวคิดในการบรรเลงและเทคนิคของการบรรเลงทำนองของแต่ละเครื่อง

นอกจากนี้ยังต้องศึกษาความรู้ของเครื่องดนตรีสากลในวงโยธวาทิตพอสมควร เพราะมีเครื่องดนตรีแต่ละชนิดให้ลักษณะเสียงที่แตกต่างและมีคุณสมบัติเฉพาะของแต่ละเครื่องต่างกัน ความรู้เรื่องทฤษฎีดนตรีและการเรียบเรียงเสียงประสานให้มากที่สุด เพื่อเป็นทางเลือกในการสร้างสีสันของเสียง ไม่จำเป็นต้องใช้แต่ทฤษฎีดนตรีตะวันตก และศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเพลงพื้นบ้าน วงโยธวาทิต และการเรียบเรียงเสียงประสานเพื่อใช้ในการอ้างอิงข้อมูล ทำให้งานวิจัยนี้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ด้วยงานวิจัยนี้ควรมีการนำชุดเพลงพื้นบ้านอีสานนี้ไปใช้จริงกับวงโยธวาทิต เพราะงานวิจัยชิ้นนี้ถือเป็นการส่งเสริมดนตรีพื้นบ้านอีสาน นอกจากการนำไปใช้สำหรับวงโยธวาทิต สามารถดัดแปลงนำเครื่องดนตรีพื้นบ้านอีสานเข้าไปผสมในการ

บรรเลง ไม่ว่าจะเป็นแคน, โหวด, พิณ, โปงลาง หรือกลองยาว เพื่อเสริมให้ชุดเพลงมีความเป็นเพลงพื้นบ้านอีสาน และในส่วนของชุดเพลงชาติพันธุ์อีสานสามารถใช้อุปกรณ์เสริมประกอบกับกิจกรรมได้ เช่น เพลงสักราสามารถนำสักรา (ท่อนไม้ขนาดยาว) ประกอบกับเพลง หรือเพลงสักราทั้งนี้ยังสามารถใช้ทั้ง (ท่อนไม้ไผ่ขนาดสั้น) ประกอบกับเพลงได้

เอกสารอ้างอิง

- กรมพลศึกษา กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. (2558). **แนวทางการจัดประกวดวงโยธวาทิต**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ เอส.ออฟเซ็ทกราฟฟิคดีไซน์.
- วิรัตน์ เลียงสมบูรณ์. (2541). **การเรียบเรียงเพลงสำหรับวงโยธวาทิต**. กรุงเทพฯ : บริษัท สามัคคีสาร จำกัด.
- อมรา กล้าเจริญ. (2553). **เพลงและการละเล่นพื้นบ้าน**. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์.
- เอกรินทร์ ชูอรุณ. (2555). **การเรียบเรียงบทเพลงพื้นบ้านไทยสำหรับวงโยธวาทิตขนาดเล็กระดับชั้นกลาง**. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาคณตรี บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล.
- Gould, William. (1941). **Fantasia in C Minor by Johann Sebastian Bach Bandstrated for Symphonic Band from the original organ version with a written dissertation on the problems involved**. Master of Arts. The Faculty of the School of Music. The University of Southern California.